

- подолання порушень усного і писемного мовлення;
- розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання, письмо);
- формування фонетико-фонематичної, лексико-граматичної сторін мови, зв'язного мовлення;
- формування комунікативних умінь;
- розвиток мовленнєвої, загальної та дрібної моторики;
- розвиток просодики (темپ, ритм, тембр, сила голосу, інтонування, емоційне забарвлення тощо);
- розвиток психічних процесів (увага, пам'ять, мислення, уява тощо).

Кожен вид мовленнєвих порушень потребує специфічних умов організації логопедичної роботи з дітьми для реалізації корекційно-розвивальних цілей у навчальному процесі.

Щоб задовольнити всі потреби дітей з мовленнєвими порушеннями, необхідно добре знати особливості їхнього розвитку, розуміти, що вони можуть промовити самостійно, а у чому їм необхідна допомога. Щоб забезпечити успішне навчання дітей з порушеннями мовлення, потрібно застосовувати широкий спектр педагогічних підходів [2].

Вчитель-логопед має бути у курсі актуальних досягнень логопедії, зобов'язаний застосовувати сучасні, науково-обгрунтовані методи, повинен знати і враховувати межі власної компетентності, обов'язково використовувати гуманістичні цінності: повагу до дитячої особистості; уявлення про дитину як про саме цінне. Також треба пам'ятати, що подолання мовленнєвих порушень надає дитині впевненості у власних силах, сприяє розвитку її пізнавальних здібностей.

Успішність логопедичного супроводу залежить від таких умов:

- Забезпечення тісної взаємодії вчителя-логопеда, вчителя, психолога, щодо корекції мовленнєвих порушень.
- Створення доброзичливої атмосфери під час логопедичних занять.
- Індивідуальний підхід до кожної дитини згідно з її психофізичними особливостями.
- Розвиток комунікативно-мовленнєвих здібностей школярів з особливими освітніми потребами через інтерактивні методи корекційної роботи з використанням комп'ютерних технологій і розробок з власного досвіду провідних вчителів-логопедів.
- Зв'язок з батьками дітей з особливими освітніми потребами.

Ефективність роботи вчителя-логопеда залежить від його готовності діяти самостійно і відповідально, у тому числі у обставинах, що швидко змінюються, вчитель-логопед має володіти новими функціями, які вимагають соціально-економічні тенденції інклюзивної освіти.

Таким чином, в корекційно-розвивальній роботі першочергову роль відіграють не окремі засоби корекції та методичні прийоми, а особистість вчителя-логопеда, тобто сукупність соціальних, емоційно-вольових і характерологічних якостей педагога, котрий реалізує філософію інклюзії.

Логопедичний супровід спрямовується на досягнення головної мети - підготовка дитини до самостійного життя. При цьому значну увагу сконцентровано на тому, щоб допомога і підтримка у процесі навчання не перевищувала необхідну, інакше дитина стане занадто залежною від цієї підтримки.

Список літератури:

1. Інструктивно-методичний лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 18.05. 2012 р. № 1/9-384 «Організація інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах».
2. Логопедія. Підручник. За ред. М.К. Шеремет. - К.: Видавничий Дім «Слово», 2010.-376 с.

Костенко Т. ІМ.
кандидат психологічних наук,
завідувач відділу освіти дітей
з порушеннями зору

Інститут спеціальної педагогіки
Національної академії педагогічних наук України
м. Київ, Україна

ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД В НАВЧАННІ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ

В умовах реформування та модернізації спеціальної освіти на шляху до світового освітнього простору перед науковцями стоїть завдання розробки нової ефективної освітньо-виховної системи, спрямованої на всебічний розвиток дитини з порушеннями зору та формування основних компетентностей згідно Концепції Нової української школи.

Учитель відтепер обмежений лише Державним стандартом, де окреслено, що мають знати та вміти учні, закінчивши певний етап навчання. Як дійти до цих результатів, учитель визначатиме сам. Міністерство освіти і науки пропонуватиме типові навчальні програми, проте будь-який учитель чи авторська група зможуть їх доповнювати або створювати свої.

Таким чином, основними орієнтирами в розробці нової ефективної освітньо-виховної системи для дітей з порушеннями зору буде: орієнтація на задані стандарти та орієнтація на індивідуальні особливості розвитку дитини з порушеннями зору. Орієнтація на стандарти слугує інтересам суспільства, зацікавленого в фахівцях із заданим переліком якостей, підготовлених до роботи в умовах високих технологій і глобальної економіки. Орієнтація на індивідуальні особливості розвитку дитини з порушеннями зору - це врахування насамперед її компенсаторних механізмів, потреб, інтересів, здібностей.

Вагомого значення набуває питання визначення концептуального підходу до забезпечення комфортних та безпечних умов розвитку дитини з порушеннями зору в навчально-виховному просторі, реалізації природних потенціалів.

В центр усієї освітньої системи, особистість дитини ставить особистісно орієнтований підхід. Тому, розглянемо особистісно орієнтоване навчання, як одну з можливих основ модернізації освіти дітей з порушеннями зору в рамках Нової української школи. Особистісно орієнтований підхід визначає зміни характеру об'єкта і процесу навчання, а також основної схеми взаємодії вчителя і учня. Замість схеми взаємодії вчитель - учень, де вчитель, - суб'єкт педагогічного впливу, а учень, - об'єкт впливу, повинна знайти місце схема суб'єкт - суб'єктного рівнопартнерського навчального співробітництва вчителя і учнів у сумісному дидактично організованому учителем розв'язанні навчальних задач. Суб'єкт-суб'єктні відносини передбачають створення в класі клімату довіри та взаєморозуміння. Діалогічна взаємодія вчителя та учня в системі особистісно орієнтованого навчання спрямована на підтримку та заохочення природного бажання дитини з порушеннями зору навчатися, створювати власний алгоритм діяльності, обираючи способи, методи, прийоми, зміст навчального матеріалу, який задовольняє її запити. Ця взаємодія передбачає такий спосіб прийняття рішень щодо всіх аспектів учіння, коли в ньому беруть участь і учні, і вчителі, і батьки.

Теорії особистісно орієнтованого навчання в світовій практиці почали розроблятися наприкінці ХХ століття. В Україні значний внесок у розробку методології й теорії особистісно орієнтованої освіти, визначення напрямів та технологій створення особистісно орієнтованого навчання та виховання зробили В. Бочелюк, І. Бех, С. Подмазін, М. Приходько, В. Рибалка, І. Зязюн, В. Кремень, О. Пехота, М. Чобітько, над проблемами особистісно орієнтованого навчання та виховання працюють Г. Балл, О. Бондаревська, С. Кульневич, О. Пехота, С. Подмазін, А. Хуторський, І. Якиманська та інші [2; 4].

Розроблені концепції, серед яких: культурологічна концепція Є. Бондаревської, особистісно орієнтована (особистісно розвивальна) В. Серикова, особистісно орієнтоване розвивальне навчання І. Якиманської, практико-орієнтована концепція особистісно орієнтованого освітнього процесу М. Кузнєцова, особистісно розвивальне навчання Є. Шиянова та І. Котової, особистісно зорієнтоване навчання М. Алексєєва, семестрово-блочно-залікова система С. Подмазіна, а також концепції І. Беха, Н. Бібік, М. Гузика, В. Рибалка, О. Савченко [1; 3].

Аналіз зазначених концепцій дає можливість визначити специфіку та відмінності від традиційного, предметно-орієнтованого навчання: знання і способи діяльності, які засвоюються учнем, є не головною метою навчання, а лише засобом, умовою для реалізації потреби людини «бути особистістю» (І. Бех, С. Подмазін), для реалізації особистісних функцій (Г. Балл, В. Сериков), для становлення індивіда як людини культури (О. Бондаревська, С. Кульневич), для становлення індивіда як суб'єкта пізнання [3].

Сучасна освіта повинна забезпечити дитину з порушеннями зору не тільки знаннями, але й сформувати такі особистісні якості, які допоможуть

визначитися з колом своїх інтересів та уподобань, стати повноправним та активним членом суспільства і упевненою у власних силах людиною. Особистісно орієнтоване навчання може забезпечити це через: розвиток і саморозвиток особистості дитини з порушеннями зору, ґрунтуючись на виявленні індивідуальних особливостей як суб'єкта пізнання і предметної діяльності; можливість реалізувати себе в пізнанні, навчальній діяльності, поведінці; зміст, форми, методи, засоби добираються і конструюються таким чином, щоб дитина з порушеннями зору мала можливість вибору матеріалу (за об'ємом, формою); критеріальна база особистісно орієнтованого навчання враховує не тільки рівень досягнутих знань, умінь, навичок, але й інформативність інтелекту (його властивостей, якостей, прояву).

Школа має стати улюбленим місцем, де діти з порушеннями зору не тільки вчитимуться, а й самореалізовуватимуться (стосунки, емоційний інтелект, творчість). Так, особистісно орієнтоване навчання передбачає формування і розвиток у дитини з порушеннями зору особистісних цінностей, які, завдяки своїм сутнісним показникам, спроможні виконувати функцію вищого критерію для орієнтації у світі й опори для особистісного самовизначення. Особистісно орієнтованому навчанню під силу досягнення особистісно розвивальної мети, оскільки воно спрямоване на усвідомлення себе як особистості, на вільне й відповідальне самовираження. Особистісно орієнтоване навчання дає змогу працювати у єдиному емоційно-чуттєвому діапазоні, що запобігає психічному напруженню дитини з порушеннями зору, як результату переживання небезпеки від вторгнення дорослого у внутрішній світ. Саме особистісно орієнтоване навчання формує, підтримує та розвиває природні якості дитини з порушеннями зору, її індивідуальні здібності, допомагає становленню творчої інноваційної особистості.

Таким чином, особистісно орієнтоване навчання саме той шлях, який дає змогу організувати навчання з повагою до особистості, з урахуванням особливостей індивідуального розвитку, потреб дитини з порушеннями зору. Особистісно орієнтоване навчання - це навчання, яке може поставити в центрі особистість дитини з порушеннями зору, її самотність, самотійність.

Список літератури:

1. Зязюн І.А. Освітні технології у вимірах педагогічної рефлексії / І.А. Зязюн // Пост методика - 1996. - № 4 (14). - С 11.
2. Подмазін С.І. Личностно-ориентированное образование: Социально-философское исследование / С.І. Подмазін. - Запорожье: Просвіта, 2000. - 250 с.
3. Психологія і педагогіка життєтворчості: Навч.-метод. посібник. — К., 1996. — 792 с 7. Сухомлинська О.В. Персоналія в історико-педагогічному дискурсі / О.В.Сухомлинська//Шлях освіти.-2001.-№4.-С 10-15.
4. Якиманская И.С. Разработка технологии личностно-ориентированного обучения / И.С. Якиманская // Вопросы психологии. - 1995. - № 2. - С. 31-34.